

AMINTIRI...AMINTIRI....AVOCATUL DAN ALECU DESPRE GH. D. MUGUR ȘI DESPRE ALTE MOMENTE ALE ISTORIEI NOASTRE

dr. Lavinia DUMITRAȘCU*

Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța deține 3 caiete dictando¹, intitulate *Amintiri politice* - dintre care unul este irecuperabil -, acestea curprinzând memoriile avocatului Dan Alecu. Descoperim între paginile acestuia o altă lume, în care își găsesc locul personalități naționale, locale și evenimente istorice la care autorul acestora a fost martor sau i-au fost povestite de participanți.

Dan Alecu s-a născut pe 7 februarie 1900 la Babadag, județul Tulcea. Absolvent al Facultății de Drept din București (1919 - 1922) și al Școlii de ofițeri de rezervă (1922 - 1923), a urmat cariera de avocat o perioadă îndelungată (1923 - 1948). A fost membru în Consiliul Corpului Avocaților și al Comisiei Interimare a Corpului Avocaților. A activat în Loja masonică Minerva și, în 1934, avea gradul 3.² În paralel, a făcut parte din comitetele de redacție ale ziarelor și revistelor dobrogene „Dacia“, „Viața dobrogeană“, „Dobrogea literară“³ și a colaborat la „Secera. Organ al Partidului Național Țărănesc Constanța și al Federației Național-Sociale“, „Marea Neagră”.⁴

A fost unul dintre profesorii Seminarului Musulman dobrogean (1930 - 1931).⁵

S-a încadrat în Asociația „Cercetașii României”, experiențele sale din Primul Război Mondial fiind publicate în volumul *O școală în aer liber*.⁶

* Cercetător științific III – Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța.

¹ Depozitul de Istorie Medie-Modernă-Contemporană al Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța (în continuare MINAC), inv. 5314, p. 231-241.

² Virgil Coman, *Dan Alecu – avocat, publicist și ajutor de primar al Constanței*, în „Vocea Constanței”, nr. 34, 1-7 august 2015, p. 5.

³ Lavinia Gheorghe, *Și încă noi contribuții la istoria lui 23 august 1944 la Constanța*, în „Retrăiri istorice în veacul XXI”, vol. 8, / coord.: Jipa Rotaru, Luiza Rotaru Ed. Sitech, Craiova, 2015, p. 219.

⁴ Virgil Coman, *op. cit.*

⁵ Valentin Ciorbea, Laura Stancu, Amet Aledin, *Tătarii în izvoare arhivistice românești*, vol. 1, Ed. Ex Ponto, Constanța, 2011, p. 156.

⁶ <http://www.revistamemoria.ro/wp-content/uploads/2017/09/34-dan-alecu-rezultatele-scolii.pdf>.

Pe plan politic, Dan Alecu a optat pentru Partidul Național Țărănesc, devenind secretar general al acestuia. Între 21 iunie - 5 septembrie 1930, a fost ajutor de primar al Constanței. A candidat pe listele Partidului Național Țărănesc pentru deputați la alegerile din 1946.

În timpul procesului Maniu - Mihalache, a fost arestat la București, pentru 8 luni, și, apoi, eliberat. Este arestat, din nou, în 1949, și, apoi, în 1957, pentru „uneltire”. A fost eliberat, în 1964, din penitenciarul Botoșani, după ce trecuseră prin penitenciarele Galați, Jilava, Constanța și Aiud.⁷ După această perioadă de arestări succesive, s-a mutat la București și a fost încadrat ca zilier la Aprozar, apoi casier la școala de ucenici și de coafură. În 1968, a fost pensionat ca avocat.⁸

Dan Alecu a decedat în 1985.⁹

Ne-am oprit în acest articol asupra ultimului capitol al primului caiet, intitulat simplu, *Gh. D. Mugur*.

Cine este G. D. Mugur

Pedagogul, scriitorul și publicistul Gheorghe Demetrescu, care și-a luat pseudonimul de Gh. D. Mugur, s-a născut pe 29 mai 1879, la București. A urmat Liceul „Matei Basarab” din capitală și, apoi, Școala Normală din aceeași localitate. De la 24 de ani a călătorit în străinătate. După 10 ani de activitate didactică – începută la școala din Sinaia –, a intrat la Casa Școalelor.¹⁰ A fost profesor al viitorului rege Carol II.¹¹

Gh. D. Mugur a fost unul dintre cei mai importanți membri al Asociației „Cercetășii României” încă de la înființarea ei în țară. A fost secretar, membru în Comitetul Central și al Direcției Publicațiilor, care publica revista asociației, „Cercetașul” (1914). Din 1915, devine inspector general al Marii Legiuni, funcție pe care o împarte cu profesorul Gheorghe Munteanu Murgoci.

Experiența sa a fost expusă într-una dintre cele mai importante cărți despre cercetășie: *O școală în aer liber*, volum apărut în 1916.

Probabil că Gh. D. Mugur s-a întâlnit cu tânărul Dan Alecu în taberele de cercetășii ale Primului Război Mondial pe care acesta, în calitatea

⁷Despre această perioadă de detenție, vezi amintirile lui Corcodel Emanuel - http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/ioanitoiu/morminte3/docs/morminte3p_11.htm; Virgil Coman, *op. cit.*

⁸ Lavinia Gheorghe, *op. cit.*, p. 219.

⁹ <http://proalba.ro/lista-romanilor-celebri-care-au-fost-sau-au-dorit-sa-fie-incinerati>.

¹⁰ Lucian Predescu, *Enciclopedia României. Cugetarea. Material românesc pentru oameni și înfăptuiri – ediție anastatică*, d. Saeculum I.O - Ed. Vestala, București, 1999, p. 574.

¹¹<https://www.facebook.com/lilianabanateanujinca/photos/a.148301302464480/151567972137813/?type=3>.

de comandant al Marii Legiuni a „Cercetașilor României”, le-a organizat în Moldova. În 1928, este numit inspector general al cercetășiei.¹²

Apropiat al prințului Carol, a fost numit inspector general al Cultelor și Artelor, director al Fundațiilor Regale, director de programe și Președinte al Consiliului de Administrație al Societății Române de Radiodifuziune (1938 - 1949), conferențiar la Radio. Director de programe al Societății Române de Radiodifuziune, acesta a elaborat, în 1932, primul Regulament de Organizare și Funcționare al instituției.¹³

Nepotul său, regizorul Vlad Mugur, povestește despre relația pe care bunicul său, Gheorghe D. Mugur, a avut-o cu familia regală și, mai ales, cu regina Maria, pe care a ajutat-o să creeze „*acel splendid colț al artiștilor – Balcicul*.”¹⁴ *Gurile rele spuneau că ar fi fost o aventură între Regina Maria și bunicul meu. În orice caz, el a fost regalist convins. Mama și tata au fost cununați de Prințul Carol (...) și de Regina Elena. Eu am fost botezat de Regele Mihai...(...)*

Ca director al Fundațiilor Regale, a publicat un număr mare, aș putea spune impresionant, de scriitori, dintre care îmi amintesc de Vasile Voiculescu, Zaharia Stancu. Ca director al Radiodifuziunii Române știu, din, probabil, multe pe care le-a făcut, ca i-a descoperit și lansat pe Stroe și Vasilache (prezenți mereu în casa noastră). Bunicul meu a fost scos din Direcția Radioului doar pe timpul legionarilor”, a revenit și, apoi, a fost înlăturat de comuniști.

Gh. D. Mugur a scris volumele: *Florile. Note și impresii* (1928), *Programul de lucru al cercetașilor* (ed. 3, 1929), *Laboremus* (f.a.), *Teatru pentru copii* (cu I.C. Lunčan – 1908), *Carte de citire* (cu alții – 1931), *Caiet de calligrafie* (cu alții – f.a.), *Caiet de desen* (cu alții), *Căminul cultural* (cu alții), *Gramatică* (cu alții). Împreună cu Vasile Voiculescu, a scris, *Proverbe* (1928), *Colinde românești* (1922), *Cartea misionarului* (1930), *Îndreptar cultural și Chestionar folkloristic* (1930).¹⁵

Gheorghe D. Mugur a murit, de cancer, pe 8 ianuarie 1949, la București.

¹²<https://cercetasia.blogspot.com/2013/02/gheorghe-d-mugur.html>;
http://www.wikiwand.com/ro/Cerceta%C8%99ii_Rom%C3%A2niei.

¹³<http://www.radio-arhive.ro/articol/ghd-mugur-29-mai-1879-8-ianuarie-1949/2231151/4831/141>.

¹⁴ Lucian Boia, *Balcic – Micul paradis al României Mari*, Ed Humanitas, București, 2014, passim.

¹⁵ Lucian Predescu, *op. cit.*, p. 574.

Aceasta este personalitatea pe care o prezintă avocatul Dan Alecu. Multe dintre cele întâmplate îi fuseseră povestite de chiar Gh. D. Mugur. Dincolo de informațiile despre acesta, avocatul face lungi digresiuni, încadrând faptele și personajele în contextul evenimential al perioadei, tocmai pentru a explica. Și, făcând acest lucru, aflăm multe alte amănunte despre ceea ce a fost odată...

Să purcedem la text:

Dan Alecu începe prezentarea lui Gh. D. Mugur, cu afirmația că a fost primul director al școlii primare din Sinaia. Acesta l-a cunoscut, la Sinaia, pe prințul Carol, de care s-a apropiat în măsura în care i se adresa „*simplu cu Prinț Carol*”.

Poate și datorită acestei relații, în 1914, când s-a înființat cercetășia, Gh. Mugur fost numit inspector general, împreună cu prof. univ. dr. Gh. Murgoci, comandant fiind Prințul Carol.

Pentru a explica generațiilor următoare, Dan Alecu face următoarea prezentare a cercetășiei: „*era o organizație a tinerilor, în sensul larg al pionierilor de astăzi, dar cu caracteristica că nu făcea politică. Dimpotrivă, era departe de orice atitudine politică, nu făcea deosebire de credință, de clasă socială și de avere, iubea florile și animalele, se silea să facă în fiecare zi o faptă bună, etc. Cercetaș putea fi oricine, (...), acolo, la cercetășie, eram egali cu toții. Așa se face că acum, la bătrânețe, suntem prieteni ca frații, Prof. Radu Vulpe, colonelul în retragere Marin Georgescu, Dr. Jitianu, salariatul de la stația de benzină C. Manea, inginerul G. Stănculescu, portarul Toma Georgescu, inginerul Mișu Istrate, funcționarul de la Justiție Fr. Clidis, etc. etc. Ne-a unit cercetășia pe care a desființat-o cel care a creat-o, Prințul Carol, punând în locul ei Străjeria, care era o organizație personală a Regelui făcută să-l aduleze, pe care la rândul ei au desființat-o legionarii, înlocuind-o cu «Frățiile de cruce», organizație de-a dreptul politică, întocmai ca și pionierii care sunt ai comuniștilor. Numai că pionierii au luat parte din lozinca cercetașilor cari spuneau «gata oricând tot înainte», în timp ce pionierii spun ««gata oricând»¹⁶».*

În timpul Primului Război Mondial, în contextul retragerii în Moldova, cercetașii, fost considerați „*rezerva de a doua zi a armatei viitoare*”, au luat calea pribegiei, fie cu familiile, fie cu unități ale armatei, alții din proprie inițiativă. Oficial, a plecat, din București, un grup de 70 cercetași, pe 13 noiembrie 1916, pe jos, sub conducerea profesorului Constantin Nedelcu, din care a făcut parte și Dan Alecu, „*singurul străin de*

¹⁶ Corect „Tot înainte”.

București”.¹⁷ Grupul a mărșăluit până la Ploiești, de aici, alăturându-se, în tren, altor ceretași. S-au oprit la Vaslui, de unde s-au dus în satul Lipovăț, de aici la Solești, unde s-a stabilit colonia oficială a Marii Legiuni a cercetașilor. Erau cazați „*clae peste grămadă. Iar în cantonul de șosea, aflat în capul satului, s-a instalat comandamentul nostru, adică instructorii noștri și în plus familia Mugur, care își fixase locuința acolo.*

(...)Gh. D. Mugur lucra însă la Iași cu îngrozitoarea sarcină de a aduna copiii plecați din Muntenia și a-i organiza în colonii similare cu a noastră. A fost o muncă uriașă, fie cred că numai datorită faptului că nu știa că vorbește în numele prințului Carol, a izbutit să adune și să organizeze cercetași și necercetașii. O iarnă îngrozitoare. Lipsă de hrană teribilă. Săpun aproape deloc. Păduchii miliarde. În aceste condițiuni. Gh. D. Mugur a realizat totuș cazarea tineretului. Nimeni nu a scris după război despre această operă uriașe, pentru că el a trecut mai departe la alte lucrări culturale, frământarea din timpul războiului dizolvându-se în imensa bizuință a întregirii neamului.

Gh. D. Mugur venea odată pe săptămână la Solești, dar nu regulat. Noi acolo eram organizați, plecați împreună și rămași în colonie. Ceilalți, miile împrăștiate în Moldova, aceia formau problema. Dela noi n-a murit nimeni – din ceilalți, până au fost adunați, au murit cu miile.

*În primăvară, la Sf. Constantin și Elena, ne-a mutat lângă Iași, la Sculeni pe Prut, unde am stat în condițiuni admirabile, pentru timpul acela, adică în localul unui spital, unde am făcut grădinărie și am învățat și școală.*¹⁸

Gh. D. Mugur a fost un intelectual prin excelență, un autodidact de înaltă ținută, un mare orator. Viața lui a fost o strălucire pe cerul cărturăresc al României.”

În continuare, Dan Alecu face o paranteză destul de lungă în economia textului, privitoare la fuga prințului Carol cu Zizi Lambrino, în momente grele pentru țară și pentru poporul român, căsătoria lor la Odesa, nașterea copilului celor doi, botezat Mircea, „*ca să înmoaie inima Reginei Maria, care chiar la începutul războiului, pierduse pe copilul de 3 ani cu același nume*”. A urmat închisoarea la Mănăstirea Bistrița impusă prințului de rege, anularea căsătoriei de Înalta Curte de Casație, sub motivul că ofițerul stării civile al familiei regale ar fi trebuit să fie ministrul Justiției, deci căsătoria nu era valabilă.

¹⁷ Dan Alecu era cercetaș al Cohortei constănțene.

¹⁸ Despre acest moment al vieții lui, Dan Alecu a scris volumul *O școală în aer liber*, apărută la Constanța, gășibilă la biblioteca Județeană „I.N.Roman” Constanța.

Pe 1 decembrie 1918, cortegiul regal intra în capitală, în frunte cu regele și cu cei trei generali care se umpluseră de glorie în timpul războiului – Averescu, Prezan și Berthelot –, urmând, apoi, armele cu comandantii lor, în „nebulia” uralelor mulțimii dezlănțuite. Însă, la apariția lui Carol, în fruntea Vânătorilor de munte, al căror comandant era, „*entuziasmul a scăzut vizibil, o tăcere jenantă s-a lăsat, o vădită manifestare de nemulțumire. O lecție pe care Carol n-a înțeles-o*”.

Carol nu era de acord cu desfacerea căsătoriei, fapt pentru care regele a hotărât să-l trimită, pentru un an, într-o călătorie în jurul lumii, cu scopul de a-l despărți de Zizi Lambrino. Prințul nu a cedat nici la insistențele primului ministru Vaida Voevod, nici la cele ale profesorului Nicolae Iorga. S-a apelat, în ultimă instanță, la profesorul și prietenul prințului, Gh. D. Mugur, care a reușit, după lungi discuții, să-l convingă. Acesta i-a mărturisit lui Dan Alecu că discuția sa cu prințul a fost „*strict (indescifrabil), adică astfel precum meșterul Manole și-a zidit soția între pereții mănăstirii lui Neagoie Basarab dela Curtea de Argeș, el, Carol, să-și sădească dragostea în zidurile României Mari, pentru veșnicia întregirii și gloria lui*”. După plecarea în lunga călătorie a prințului Carol, s-au luat măsuri pentru ca Zizi Lambrino și fiul său, Mircea, să se instaleze la Paris.

După întoarcerea lui Carol în țară, acesta a întemeiat Fundația Culturală „Principele Carol”, „*(cu sediul pe str. Latină)*”, la conducerea căreia l-a numit pe Gh. D. Mugur. Cu importanta Fundație au colaborat toți scriitorii, artiștii plastici și muzicienii vremii. Această instituție culturală „*reprezenta maximul în intelectualitatea română. Aici talentul de organizare, multilaterală cultură și plenitudinea dezvoltării lui Gh. D. Mugur și-au arătat toate posibilitățile, fixându-l în primul plan al intelectualității române active a timpului. Prințul Carol pusese piatra prețioasă necesară la locul potrivit*”.

Odată cu apariția „*instituției*” radio-ului în România, Gh. D. Mugur a fost luat de la Fundația „Principele Carol” și „*trecut la radio, pe care l-a organizat în cele mai bune condițiuni având autoritatea de la fundație și colaborarea tuturor acelor pe care i-a cunoscut și cu care a lucrat acolo*”.

Deși, între timp, prințul Carol se căsătorise cu Elena a Greciei, cu care avea și un băiat, Mihai, acesta a intrat „*într-o nouă aventură sentimentală cu Elena Lupescu*”, cu care a părăsit țara și a trimis, din străinătate, o nouă scrisoare de renunțare la tron. Consiliul de Coroană întrunit pe 4 ianuarie 1926, a acceptat renunțarea la tron și, la insistențele regelui Ferdinand, „*care-și cunoștea bine copilul*”, l-a proclamat ca moștenitor pe Mihai. Guvernul liberal a declarat problema prințului Carol drept o „*chestiune închisă*”. La întoarcerea lui Carol, în 1930, făcând drumul

spre palatul Cotroceni, în mijlocul unui batalion, locotenentul colonel Gabriel Marinescu, care se afla în gardă, și-a sunat comandantul raportându-i că se află „pe stradă un batalion cu «chestia închisă» la mijloc”.

Revenind la Gh. D. Mugur, Dan Alecu mărturisește că, „personal, aveam dese contacte cu el, ca toți foștii cercetași. pe vremea aceea se serba în iunie ziua apei și de câteva ori Gh. D. Mugur m-a pus să vorbesc, când festivitatea se desfășura la Constanța, fie de pe puntea unui distrugător (vas de război), fie de pe puntea unui vapor, fie de pe terasa aquarului. Iar în 9 iunie 1942, m-a pus să vorbesc la radio despre Constanța...”

Dan Alecu revine la sfârșitul anilor 20, pentru a explica îndepărtarea prințului Carol de Gh. D. Mugur.

În noiembrie 1928, Partidul Național Liberal a venit la putere. Anul următor, murea regentul Gh. Buzdugan, în locul său fiind numit C. Sărățeanu, „un om fără mare suprafață, dar rudă cu Mihai Popovici, unul din fruntașii PNL și care avea și calitatea practică de a demisiona la cerere, pentru ca în locul lui să fie adus Prințul Carol.” Și, povestește în continuare ceea ce a declarat Mihai Popovici, la procesul lui Mihail Manoilescu: aflându-se cu prințul Carol la un restaurant la Paris, șeful orchestrei care își făcea programul l-a întrebat pe „Alteța Sa” ce vrea să-i cânte. Acesta a răspuns: „Cărăruie, cărăruie care duci la București”.

Concluzia lui Dan Alecu este că locul prințului Carol la regentă era pregătit. Gh. D. Mugur a plecat la Paris, autorul acestor rânduri neștiind dacă fusese trimis de guvernul oficial sau de vreunul din membrii săi.

Ceea ce urmează i-a fost povestit lui Dan Alecu de Gh. D. Mugur, în casa sa de la Constanța, în vara anului 1931, deci, la un an după întoarcerea lui Carol în țară, ca rege.

Deci, Gh. D. Mugur s-a dus la „Prințul Carol” la Paris și i-a propus să se întoarcă, dar cu două condiții:

„- să fie regent;

- să nu fie însoțit de Elena Lupescu.

În acel moment s-a deschis o ușă, Elena Lupescu a intrat violent în cameră și i-a tras două palme lui Mugur. Bine înțeles nu a mai putut continua discuția.

Dar în 1930 când s-a întors regele, Gh. D. Mugur a continuat să vorbească elogios la radio de Rege însă nu l-a mai văzut nici odată. Regele l-a numit să facă inventarul (indescifrabil) al Castelului Peleş, Gh. D. Mugur (indescifrabil) acolo și lucra, dar când se anunța sosirea Regelui, el pleca. Toate acestea mi le-a spus, atunci, în vara lui 1931, la mine acasă. Și, la vârsta lui, la personalitatea lui, s-a pus în genunchi în fața mea, a

împreunat mâinile și a zis: -«Ce vrei Alecule, să mă plec în fața ei și să-i spun iartă-mă Lupeasco?».

Momentul l-am trăit eu singur și de aceea îl consemnez”

Încheierea însemnărilor lui Dan Alecu:

„Strălucitele conferințe de radio, ale lui Gh. D. Mugur, au făcut epocă atunci. Fiul lui mai mare, regizor (acum pensionar la teatrul din Constanța) Valerică Mugur mi-a spus acum 9 ani că e vorba să se tipărească aceste conferințe. N-am crezut atunci, nu cred acuma pentru că e mult deasupra calității oamenilor de muzică de astăzi”.

Mulți oameni se simt datori ca, spre sfârșitul vieții, să-și aștearnă memoriile. Amintiri despre ceea ce au trăit, au auzit, despre oameni pe care i-au cunoscut, despre evenimente la care au participat, despre locuri prin care au trecut. Și, prin fiecare frântură de amintire, adaugă câte un gram de informație în plus. Asta face și Dan Alecu, care ne oferă câteva amintiri despre Gh. D. Mugur și despre evenimentele la care și el, și personalitatea evocată le-au trăit.

MEMORIES...MEMORIES...LAWYER DAN ALECU ABOUT GH. D. MUGUR AND OTHER MOMENTS OF OUR HISTORIES

-abstract-

Keywords: Dan Alecu, Gh. D. Mugur, Elena Lupescu, Carol II

Many people feel obliged at the end of their lives to write their memoirs. These are the images of the people they met, or heard of, the events they lived and the places they traveled to. With each piece of memory we add just a bit of extra information about past times. This is the story of Dan Alecu, who is offering us his recollections of Gh. D. Mugur. His memoirs, written on a notebook, are in the collections of the National History and Archeology Museum of Constanta.